

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

07-03-250S

СИЛАБУС	НАВЧАЛЬНА АРХЕОЛОГІЧНА ПРАКТИКА	
SYLLABUS	EDUCATIONAL ARCHAEOLOGY CEL PRACTICE	
Шифр за ОП Code in Degree Programme	OK39	
Освітній рівень Level of Education	Бакалаврський (перший) Bachelor`s (first)	
Галузь знань Field of Knowledge	01	Освіта/Педагогіка Education / Pedagogy
Спеціальність Field of Study	014.03	Середня освіта (Історія) Secondary education (History)
Освітня програма Degree Programme	Середня освіта (Історія) Secondary education (History)	

м. Рівне – 2024

Силабус Навчальної археологічної практики для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) освітнього ступеня, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія). Рівне. НУВГП. 2024. 10 с.

ОПП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/27491>

Розробник силябусу: *Прищепя Богдан Анатолійович, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри суспільних дисциплін*

Силябус схвалений на засіданні кафедри
Протокол № 7 від 29 грудня 2023 р.
Завідувач кафедри: *Олексін Ю.П., д.п.н, професор.*

Керівник (гарант) освітньої програми «Середня освіта (Історія)»
Прищепя О.П., д.і.н., доцент, професор кафедри суспільних дисциплін

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІЕМ
Протокол № 9 від 12 лютого 2024 р.

Голова науково-методичної ради з якості ННІ: *Ковшун Н.Е., д.е.н., професор*

Попередня версія силябусу – новий

© НУВГП, 2024

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ АРХЕОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ»	
ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	<i>бакалавр</i>
Освітня програма	<i>Середня освіта (Історія)</i>
Спеціальність	<i>014.03 «Середня освіта (Історія)»</i>
Рік навчання, семестр	<i>1 2</i>
Кількість кредитів	<i>3</i>
Лекції:	
Практичні заняття:	<i>60 годин</i>
Самостійна робота	
Курсова робота:	
Форма навчання	<i>денна</i>
Форма підсумкового контролю	<i>залік</i>
Мова викладання	<i>українська</i>
ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКА (ІВ)	
ПРОФАЙЛ ЛЕКТОРІВ	
Лектор	<i>Прищепя Богдан Анатолійович, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри</i>

сусільних дисциплін

Вікіситет

<https://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/>

ORCID

<https://orcid.org/0000-0003-0345-5994>

Канали комунікації

b.a.pryshchepa@nuwm.edu.ua

тел. 096 30 24 064

Актуальні оголошення на сторінці дисципліни в системі MOODLE

ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Мета та завдання

Актуальність навчальної дисципліни полягає в тому, що її засвоєння дозволяє здобувачам вищої освіти скласти бачення про практичну діяльність з метою виявлення археологічних пам'яток, збору археологічних знахідок, їх опрацювання, отримання нових археологічних джерел для вивчення давньої і середньовічної історії України як загальноісторичного процесу накопичення знань про давні періоди розвитку людських спільнот.

Метою курсу є формування у здобувачів вищої освіти цілісної уяви про археологію як науку; поглиблення знань про археологічні джерела та археологічні пам'ятки, отримання навиків їх обстеження та опису, методи їх досліджень, про їх інформаційні можливості.

Реалізація мети здійснюється шляхом виконання таких завдань:

- познайомити здобувачів у польових умовах з різними видами археологічних джерел і пам'яток;
- ознайомити здобувачів із методами обстеження та польових досліджень археологічних пам'яток;
- ознайомити здобувачів із основною польовою документацією, вимогами до її створення за взірцями професійних українських археологів;
- вироблення у здобувачів навичок самостійного аналізу речових джерел з історії України.

Посилання на розміщення освітнього компонента на навчальній платформі Moodle, на платформі освітніх програм та їхніх освітніх компонентів

Передумови вивчення*

(місце освітнього компонента в структурно-логічній схемі)

Вивчення програмного матеріалу цього освітнього компонента спирається на базові знання шкільного курсу «Історії України» та паралельне засвоєння упродовж першого семестру навчання таких дисциплін: ОК10

Вступ до спеціальності; ОК30 Археологія; ОК24 Давня і середньовічна історія України; ОК17 Історія первісного суспільства; ОК14 Історія слов'янських народів (давні і середньовічні часи).

Компетентності

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти компетентностей щодо:

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК13. Знання про збирання, вивчення, наукового опрацювання й публікації писемних пам'яток історії та культури, творчої спадщини видатних історичних, політичних і культурних діячів минулого та різнопланових писемних джерел, які стосувалися багатьох видатних подій минулого.

ЗК18. Знання та здатність вирішувати складні питання в організації власної справи в межах законодавства України та європейських країн.

ФК5. Знання категоріально-понятійного апарату історичної науки, здатність орієнтуватися у науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ФК7. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот.

Програмні результати навчання (РН)*

Результатами навчання, які набувають здобувачі вищої освіти вивчаючи дану дисципліну є:

РН6. Створювати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.

РН9. Вміти систематизувати, класифікувати й інтерпретувати історичні джерела.

РН13. Вміти аналізувати закономірності розвитку культурних процесів та явищ в історії України та світу.

РН18. Оцінювати результати власної роботи і нести відповідальність за особистий професійний розвиток.

Структура та зміст освітнього компонента

Змістовий модуль 1. Розвідки і дослідження поселень

Тема 1. Тема 1. Археологічні розвідки

Мета і види розвідок. Підготовка до розвідки та прийоми її проведення. Закономірності та особливості розташування стоянок, поселень і городищ, способи їх виявлення. Пошуки могильників.

(РН6; РН9; РН18)

Тема 2. Розкопки стародавніх поселень

Загальні вимоги при розкопках поселень. Розкопок поселень доби неоліту, міді і бронзи. Особливості досліджень городищ і міст. Методика вивчення житлових і господарських споруд.

(РН9; РН13; РН18)

Змістовий модуль 2. Дослідження поховань і опрацювання знахідок

Тема 3. Методика розкопок стародавніх поховань

Методика розкопок ґрунтових могильників. Особливості розкопок курганів.

(ПРН6; ПРН9; ПРН18)

Тема 4. Правила обліку знахідок, їх первинна розчистка і консервація, ведення польової документації

Фіксація, облік та первинна консервація знахідок. Лабораторне опрацювання здобутих матеріалів. Польова археологічна документація.

(ПРН6; ПРН9; ПРН13; ПРН18)

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	
1.	Археологічні розвідки.		-
1.1.	Обстеження певної території з метою виявлення археологічних пам'яток.	4	
1.2.	Огляд кургану чи курганної групи, підготовка польового опису пам'ятки.	3	
1.3.	Огляд городища, підготовка польового опису пам'ятки.	4	
1.4.	Обстеження певної ділянки поселення з метою збору підйомного матеріалу та виявлення культурного шару.	4	
2.	Розкопки стародавніх поселень.		-
2.1.	Розбивка розкопу для дослідження визначеної ділянки поселення.	2	
2.2.	Дослідження культурного шару методом розкопок.	5	
2.3.	Фіксація знахідок в процесі розкопок культурного шару чи об'єкту.	4	
2.4.	Дослідження об'єкту методом розкопок.	5	
3.	Методика розкопок стародавніх поховань.		
3.1.	Проведення розмітки насипу кургану з метою підготовки його до розкопок.	3	
3.2.	Дослідження поховання.	5	
3.3.	Фіксація знахідок в процесі дослідження поховання.	4	
4.	Правила обліку знахідок, їх первинна розчистка і консервація, ведення польової документації.		
4.1.	Проведення первинної систематизації археологічних знахідок.	3	
4.2.	Нанесення на план та опис об'єкту, відкритого в процесі розкопок.	2	
4.3.	Систематизація керамічних знахідок з розкопок.	4	

4.4.	Реставрація глиняного посуду.	4	
4.5.	Підготовка польового опису археологічних знахідок.	4	
	Разом	60	-

Форми та методи навчання

Методи навчання: метод польових досліджень; словесний метод (співбесіда); наочний (метод ілюстрацій і демонстрацій); методи роботи з історичними джерелами та навчальною літературою (конспектування, складання описів);

Технології викладання: мультимедійні презентації, аналіз проблемних питань, аналіз конкретних ситуацій (case study)

Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

Для підготовки до практичних занять в якості навчальної платформи застосовується відкрита (Open Source) система управління навчанням Moodle. В процесі виконання практичних завдань рекомендовано застосовувати в навчальних цілях різноманітний інструментарій (фотоапарат, теодоліти типу Т-2; Т-5К; двочастотний GPS – приймач типу Trimble, рулетку, лінійки, лопату, шпателі, щітки, ножі).

Порядок оцінювання програмних результатів навчання / результатів навчання

Контроль знань здобувачів вищої освіти проводиться в письмовій формі і оцінюється в межах 100 балів: До 40 балів оцінюється звіт про проходження археологічної практики; до 40 балів оцінюється ведення польового щоденника (вимоги до їх оформлення подаються в методичних рекомендаціях до проходження практики); до 20 балів оцінюється виконання рисунків археологічних предметів.

Для отримання заліку з археологічної практики, здобувачу вищої освіти потрібно набрати більше або рівне 60 балів, за сумою усіх видів навчальних завдань, відповідно до складових оцінювання. Залік здається в останній день практики.

Перелік нормативних документів університету що регулюють порядок оцінювання та проведення контрольних заходів:

- ✓ Положення про організацію освітнього процесу у Національному університеті водного господарства та природокористування (нова редакція) (Наказ № 358 від 06.07.2020р) <https://ep3.nuwm.edu.ua/4088/>

- ✓ Порядок організації контролю та оцінювання навчальних досягнень студентів Національного університету водного господарства та природокористування (НУВГП) у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) (зі змінами та доповненнями) (Наказ №168 від 04.04.2016р) <https://ep3.nuwm.edu.ua/21121/>;

- ✓ Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти (Наказ № 310 від 26.05.2019) – <https://ep3.nuwm.edu.ua/15311/> – регламентує порядок проведення семестрового поточного (модульного) та підсумкового контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за освітніми ступенями бакалавра і магістра денної і заочної форми навчання в Національному університеті водного господарства та природокористування, описує зміст і процедуру державної атестації, поточного, підсумкового та семестрового контролів;

✓ Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти (семестровий поточний контроль) зі змінами та доповненнями (ухвалено науково-методичною радою НУВГП протокол № 1 від 19.02.2020) <https://ep3.nuwm.edu.ua/21123/> – описує критерії оцінювання навчальних досягнень та порядок рейтингування здобувачів вищої освіти;

✓ Методичні вказівки щодо формування, наповнення та оформлення сторінок навчальних дисциплін в Навчальній платформі НУВГП (для професорсько-викладацького складу) (схвалено науково-методичною радою НУВГП Протокол № 1 від 27.02.2019) <http://ep3.nuwm.edu.ua/13934/> – описують порядок оформлення та створення тестів для семестрового поточного та підсумкового контролів, порядок завантаження науково-методичних джерел в курси;

✓ Інструкція для здобувачів вищої освіти щодо організації та проведення навчальних занять у дистанційній формі <https://ep3.nuwm.edu.ua/19215/>

Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна література

1. Абашина Н., Козак Д., Синиця Є., Терпиловський Р. Давні слов'яни. Археологія та історія: навч. посібник. Київ: Стародавній світ, 2012. 366 с.
2. Археологія доби українського козацтва XVI–XVIII ст. / Телегін Д.Я., Винокур І.С., Титова О.М., Свешніков І.К. та ін.: Навчальний посібник. Київ, 1997. 336 с.
3. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник / Л.Л. Залізняка, О.П. Моця, В.М. Зубар та ін.; за ред. Л.Л. Залізняка. Київ: Либідь, 2005. 504 с.
4. Винокур І.С., Телегін Д.Я. Археологія України: Підручник для студентів історичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. 480 с.
5. Давня історія України у двох книгах. Кн. 1. Київ: Либідь. 1994. 240 с.
6. Давня історія України у двох книгах. Кн. 2. Київ: Либідь. 1995. 240 с.
7. Словник-довідник з археології / Ред., укладач та керівник авторського колективу Н.О. Гаврилук. Київ, 1996. 431 с.

Статті, монографії

8. Михальчишин І.Р. Методичні рекомендації по складанню паспортів на пам'ятки археології. Археологічні відкриття в Україні 1997–1998 рр. Київ, 1998. С. 190–192.
9. Прищепя Б.А. Погоринські міста в X–XIII ст. Рівне, 2016. 296 с.

Допоміжна література

10. Археологія України за роки Незалежності. Київ: Інститут археології НАН України, 2021. 448 с.
11. Баран В.Д. Давні слов'яни. Україна крізь віки. Київ, 1998. Т. 3. 336 с.
12. Баран В.Д., Козак Д.Н., Терпиловський Р.В. Походження слов'ян. Київ, 1991. 142 с.

13. Бибиков С.Н. Древнейший музыкальный комплекс из костей мамонта. Очерк материальной и духовной культуры палеолитического человека. Киев: Наукова думка, 1981.
14. Боровский Я.Е. Мифологический мир древних киевлян. Киев: Наукова думка, 1982.
15. Бунятян К.П., Мурзін В.Ю., Симоненко О.В. На світанку історії / Україна крізь віки: в 15 т. Київ, 1998. Т. 1.
16. Бурдо Н.Б., Відейко М.Ю. Трипільська культура Спогади про золотий вік. Харків: «Фоліо», 2007.
17. Відейко М.Ю. Пашкевич Г.О. Рільництво племен трипільської культури. Київ: Інститут археології НАН України, 2005. 270 с.
18. Відейко М.Ю. Шляхами трипільського світу. Київ: Наш час, 2017. 296 с.
19. Залізняк Л.Л. Стародавня історія України. Київ, 2019.
20. Крижицький С.Д., Зубар В.М., Русяєва А.Е. Античні міста-держави Північного Причорномор'я / Україна крізь віки: в 15 т. Київ: «Альтернативи», 1998. Т. 2. 254 с.
21. Мозолевський Б.М. Скіфський степ. Київ, 1983. 200 с.
22. Моця О. Дніпровська Русь. К.: «Стародавній світ», 2013.
23. Моця О.П. Землероби та кочівники на Великому кордоні Східної Європи за часів Київської Русі. Київ: Ін-тут історії НАНУ, 2015. 296 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Наукова бібліотека НУВГП – м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75. URL: <http://lib.nuwm.edu.ua/>
2. Обласна наукова бібліотека – м. Рівне, вул. Олександра Борисенка, 6. URL: <http://lib.rv.ua>
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
4. Енциклопедія історія України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?encycllop>
5. Бібліотека Інституту археології НАН України [Електронний ресурс]. <http://www.vgosau.kiev.ua/biblioteka>
6. Інститут історії України НАН України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://history.org.ua>

Поєднання навчання та досліджень*

Здобувачі вищої освіти мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру, а також можуть бути долучені до написання та опублікування тез до збірників матеріалів студентських наукових конференцій чи то статей з тематики навчальної дисципліни.

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

- взаємодія з людьми;
- загальнокультурна грамотність;
- здатність до навчання;
- здатність логічно обґрунтовувати позицію;
- навички усного та письмового спілкування;
- уміння слухати й запитувати;
- формування власної думки

Дедлайни та перескладання

У разі непроходження археологічної практики зі своєю академічною групою здобувач вищої освіти проходить її наступного навчального року. У разі вагомих причин, пов'язаних зі здоров'ям і неможливістю її проходження в польових умовах, допускається її зарахування за виконанням конкретних індивідуальних завдань, отриманих від викладача.

Правила академічної доброчесності

Здобувачі вищої освіти повинні дотримуватися «Кодексу честі студентів» <https://ep3.nuwm.edu.ua/4917/>.

Перевірку навчальних завдань неупереджено здійснює викладач.

Усі навчальні завдання повинні бути виконані власноручно здобувачем вищої освіти, у разі виявлення однакових робіт, здобувач освіти не отримує бали і повинен виконати завдання повторно.

Вимоги до відвідування

Проходження практики здобувачами вищої освіти є обов'язковим. У випадку пропуску занять здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати (виконати практичну роботу). Пропуск з поважної причини вважається таким, що відбувся внаслідок хвороби (довідка з лікарні). Якщо здобувач освіти знаходиться на індивідуальному плані і виконує усі вимоги відповідно до «Положення про індивідуальний графік навчання студентів денної форми навчання Національного університету водного господарства та природокористування» <https://ep3.nuwm.edu.ua/6226/> відвідування практичних занять є обов'язковим.

Завдання для відпрацювання здобувач вищої освіти отримує безпосередньо у викладача, або надсилає запит на корпоративну пошту викладачу. Усі матеріали відпрацювання здаються викладачеві особисто здобувачем вищої освіти в навчальну платформу Moodle.

Навчання здобувачів вищої освіти з особливими потребами регулюється: «Концепцією щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами (осіб з інвалідністю) у Національному університеті водного господарства та природокористування» <https://ep3.nuwm.edu.ua/15913/>.

Автор
Професор

Богдан ПРИЩЕПА

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №461
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП):
Сертифікат 58E2D9E7F900307B0400000807E2D0054327D00

